

Antykorupcja

<https://antykorupcja.gov.pl/ak/analizy-i-raporty/raporty-sytuacyjne/9571,Antykorupcyjny-globtrotter.html>
2022-12-06, 23:59

Antykorupcyjny globtrotter

Przywódcy z całego świata kreślą plany zwalczania patologii i stają na czele antykorupcyjnych programów wymuszonych międzynarodowymi zobowiązaniami i salonowymi deklaracjami. Obywatele ze swojej strony rzadko kiedy wierzą, że za pompatycznymi hasłami stoi determinacja rządzących i często słusznie widzą w tych programach jedynie fasadowe posunięcia. Niemniej zdają oni sobie sprawę także z tego, że przestępczość korupcyjna musi być zwalczana wielopłaszczyznowo i że społeczeństwo musi mieć swój wkład

Prezentowane metody niosą za sobą pewien stopień innowacyjności. Uznano, że jedynie pozbawione schematów, świeże spojrzenie na sposoby ograniczania korupcji może stać się impulsem do tworzenia i udoskonalania krajowych narzędzi, a także zmieniać nastawienie społeczeństwa, że walka z korupcją jest z góry skazana na porażkę.

Poniżej przedstawiamy ciekawe rozwiązania antykorupcyjne stosowane na świecie. Obejmują one rozwiązania stricte legislacyjne, organizacyjne, ale też inicjowane przez obywateli. Wspomniano o postępie technologicznym, który pozbawił rządzących monopolu na skuteczność w walce z korupcją.

Australia. Urzędnik - demaskator

Demaskują i Pracują (Whistle While They Work) jest stosunkowo nową inicjatywą rządu Australii, zezwalającą na współpracę urzędnika z dziennikarzami w przypadku, kiedy ujawnienie nieprawidłowości przełożonym pozostało bez echa. Australijscy urzędnicy państwowi będą więc mogli udostępniać mediom informacje o korupcji, złym zarządzaniu i marnotrawieniu pieniędzy przez rząd, jeśli ich troska zostanie wcześniej zlekceważona.

Azerbejdżan. Agenci antykorupcyjni zmieniają prawo

Agenci Departamentu Antykorupcyjnego (DA) w Biurze Prokuratora Generalnego Republiki Azerbejdżanu, w razie ujawnienia luk prawnych, które ułatwiły popełnienie przestępstwa mają upoważnienie do sporządzenia stosowanych rekomendacji lub obligatoryjnych instrukcji, mogących zapobiec przestępstwu lub wyeliminować warunki do jego popełnienia[1]. Oficerowie pracujący przy konkretnych sprawach mają praktyczną wiedzę o metodach stosowanych przez przestępców, przez co mogą wykryć konkretne ułomności prawa długo przed tym, zanim staną się one powszechnie wykorzystywane, by w końcu zainteresować problemem teoretyków prawa i legislatorów.

Bułgaria. Specjalne sądy karne

Wtorek 3 stycznia 2012 roku był pierwszym dniem pracy nowego trybunału rozpatrującego sprawy korupcyjne w Bułgarii. Wraz z nowym sądem zmianie uległa organizacja pracy prokuratorów. Jak zaznaczano w komentarzach, nowo powstały sąd i prokuratura były początkowo projektowane do rozpatrywania spraw stricte korupcyjnych, ewoluując w kierunku przestępczości zorganizowanej, narkotykowej, przemytu czy porwań, ale też w dalszym ciągu uwzględniając łapownictwo.

Chiny. Archiwum spraw korupcyjnych

Najwyższa Prokuratura Ludowa zawiaduje bazą danych osób skazanych za korupcję. Zbiór łączący informacje o śledztwach korupcyjnych w Chinach jest ogólnie dostępny. Od chwili udostępnienia bazy 2006 roku za jej pośrednictwem udzielono ponad milion odpowiedzi.

Gruzja. Drakońskie reformy

Do 2003 roku korupcja była w Gruzji wszechobecna. Łapówki trzeba było płacić za wydawanie praw jazdy, paszportów, uzyskanie pozwoleń i koncesji czy wysłania dzieci na państwowe uniwersytety. Jednakże polityka zera tolerancji w krótkim czasie pozwoliła wydatnie ograniczyć skalę tego zjawiska. W raporcie Banku Światowego zidentyfikowano 10 czynników, które pozwoliły osiągnąć ten rezultat.

determinacja po stronie polityków/decydentów,

budowa zaufania społecznego na wczesnym etapie,

równoległe działania na wszystkich płaszczyznach,
wymiana kadr,
ograniczenie roli państwa,
stosowanie nieszablonowych rozwiązań,
ściśła koordynacja,
adaptacja zagranicznych rozwiązań do warunków krajowych,
wykorzystanie najnowszych technologii,
nadanie strategicznej roli komunikacji i wymianie informacji.

Honduras. Test zaufania

Prezydent Hondurasu, Porfirio Lobo, powołał specjalną komisję, która ma weryfikować funkcjonariuszy służb i wymiaru sprawiedliwości pod kątem ich uczciwości, odporności na korupcję i związków ze światem przestępczym. Na pierwszy ogień weryfikacji poddano 6 wysokich rangą oficerów policji.

Kanada. Transakcje gotówkowe ograniczone w kasynach

Kolumbia Brytyjska, będąca kanadyjską prowincją chce zaostrzyć przepisy dotyczące tamtejszych kasyn. Miałyby one obowiązek ograniczyć przepływ gotówki, którą zastąpią elektroniczne transfery pieniędzy i czeków. Również wygrane w kwocie od 5 do 10 tysięcy dolarów byłyby wypłacane w formie czeków.

Kirgistan. Egzamin na wizji

Egzamin pisemny będący etapem naboru do nowej instytucji antykorupcyjnej w Kirgistanie był transmitowany na żywo przez telewizję. Ma to zwiastować całkowicie nowe podejście do budowy przejrzystych i uczciwych kadr kraju.

Meksyk. Zmiana warty na granicach

W sierpniu 2009 roku Meksyk zastąpił wszystkich 700 inspektorów celnych nowymi agentami wyszkolonymi w wykrywaniu kontrabandy. Ta akcja była częścią walki z korupcją i wyposażania meksykańskich punktów granicznych w nową technologię. Dotychczas Meksyk posiadał 700 agentów, rozmieszczonych na 49 oddziałach celnych. Ich obowiązki przejęła dwukrotnie większa liczba funkcjonariuszy, którzy zostali poddani dokładnemu sprawdzeniu i kilkumiesięcznemu treningowi.

Rosja. Ile wydaje polityk

Władimir Putin zaproponował, aby działacze partyjni spowiadali się nie tylko z tego, ile zarabiają, ale także z tego, ile wydają. Ten przedwyborczy pomysł wówczas jeszcze jako premier Rosji Putin zgłosił 4 marca 2011 na konferencji regionalnej partii "Jedna Rosja" (ros. Единая Россия) w Briańsku. Takie rozwiązanie miało wpłynąć na większą transparentność i powstrzymać skorumpowanych polityków przed startem w wyborach. Portal "Rt.com" należący do niezależnej organizacji "TV-Nowości"

przypominał, że pomysł upublicznienia przychodów i rozchodów pojawił się po raz pierwszy już w 2008 roku, podczas debaty nad pakietem antykorupcyjnym zgłoszonym przez prezydenta Rosji Dmitrija Miedwiediewa.

USA. Federalny Program Departamentu Sprawiedliwości nagradzania whistleblowerów

W Stanach Zjednoczonych do ujawniania oszustw mobilizuje whistleblowerów (demaskatorów) ustawa o fałszywych roszczeniach (False Claims Act – FCA), która pozwala osobom prywatnym lub grupie osób wnosić pozwy w imieniu rządu Stanów Zjednoczonych, jeśli osoby te dysponują informacjami o okradaniu rządu[2]. Whistleblowerom przysługuje obecnie do 30 procent zasądzonej od pozwanego kwoty lub kwoty ugody[3].

USA. Inspektor generalny

Rolą instytucji Inspektora Generalnego, zgodnie z Ustawą o Inspektorze Generalnym z 1978 roku (Inspector General Act) jest prowadzenie niezależnych i obiektywnych kontroli, dochodzeń i inspekcji w celu zapobiegania marnotrawstwu, defraudacji i nadużyciom, wspomagania efektywności i wydajności w gospodarce, ocena projektów legislacyjnych i informowanie Kongresu o bieżących sprawach.

Inspektorzy działają pod nadzorem szefa agencji, jednak mają zagwarantowaną niezależność i szef agencji nie może powstrzymać, bądź zakazać im przeprowadzenia kontroli lub dochodzenia.

Boliwia. Antykorupcyjne gry planszowe

Organizacja Narodów Zjednoczonych zainicjowała w Boliwii nowe przedsięwzięcie, które poprzez zabawę ma uczyć na temat korupcji i zagrożeń z nią związanych. Biuro Narodów Zjednoczonych ds. narkotyków i przestępczości (United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC) we współpracy z odpowiedzialnym w Boliwii za przeciwdziałanie temu zjawisku Ministerstwem Przejrzystości Instytucjonalnej i Walki z Korupcją (Ministerio de Transparencia Institucional y Lucha Contra la Corrupcion) zainicjowało wspólny projekt edukacyjny. Obejmuje on cykl 7 gier planszowych, które poprzez zabawę mają uczyć czym jest korupcja, zachęcać do przeciwdziałania temu zjawisku, czy korzystania z przysługujących praw. Gry mają podnosić świadomość odbiorców i wyzwać w nich społeczną aktywność nacechowaną antykorupcyjnie.

Chiny. Korupcyjna Aleja Sław

Jeden z chińskich artystów, który podjął się stworzenia panteonu skorumpowanych urzędników. W cyklu obrazów „Aleja Sław” pędzla Zhanga Bingjiana znajdują się wizerunki ponad 1000 Chińczyków skazanych za korupcję.

Czechy. Nagroda za ujawnienie korupcji

Działająca od marca 2011 roku Fundacja na rzecz Walki z Korupcją (Nadační fond pro boj proti korupci, NFPK) znana jest z niesztampowego podejścia do działalności antykorupcyjnej. Z okazji konferencji 9 grudnia jej przedstawiciele poinformowali o uruchomieniu programu, który przewiduje nagradzanie osób ujawniających korupcję i pomagających w pociągnięciu do odpowiedzialności jej sprawców kwotą miliona koron (175 tysięcy złotych).

Czechy. Fundusz antykorupcyjny

W Czechach utworzony został specjalny fundusz, za pomocą którego finansowane będą wymierzone w korupcję projekty.

Fundusz został nazwany imieniem byłego czeskiego ministra sprawiedliwości i prezesa Sądu Najwyższego, który był pierwszym w kraju ombudsmanem. Otakar Motejl przez opinię publiczną postrzegany był jako urzędnik państwowy godny zaufania. Urząd ombudsmana pełnił przez dekadę, do śmierci w maju 2010 roku.

Czechy. Wycieczki śladami korupcji

Dyrektor teatru, z wykształcenia filozof - Petr Šourek - poszukując zupełnie nowego podejścia w walce z korupcją organizuje w stolicy Czech wycieczki turystyczne szlakiem afer korupcyjnych. Jego biuro turystyczne Korupcyjne Wycieczki, prawdopodobnie pierwsze na świecie udostępniające takie atrakcje, ma w swojej ofercie zwiedzanie miejsc, w których albo doszło do finalizowania szemranych interesów, albo - w przypadku willi i innych elementów infrastruktury - powstały one w ich wyniku.

Kuba. Przymusowa projekcja filmu

Kubańscy urzędnicy wzięli udział w przymusowej projekcji filmu o śledztwach korupcyjnych - donosi zeszytygodniowa prasa amerykańska. Wideo miało ich odstraszyć od udziału w podejrzanych praktykach, ale także wskazywać na determinację Raula Castro w walce z korupcją.

Malezja. Ambasadorzy antykorupcji

Malezyjskie media podają, iż tamtejsi taksówkarze zostaną antykorupcyjnymi "ambasadorami". Ich zadaniem będzie informowanie organów o przypadkach korupcji, jakie zauważą lub o jakich usłyszą podczas wożenia pasażerów.

Rosja. Kartą debetową w korupcję

Rosyjski aktywista antykorupcyjny, blogger Alexej Navalny wpadł na pomysł finansowania kampanii antykorupcyjnej za pomocą opłat za transakcje finansowe z wykorzystaniem karty debetowej. W tym celu nawiązał współpracę z jednym z banków, którego nazwy nie chciał ujawnić w obawie przed reperkusjami.

Rosja. Lista najbardziej skorumpowanych urzędników

Grupa rosyjskich biznesmenów pozostająca na uchodźctwie w Wielkiej Brytanii w lutym 2012 roku zapowiedziała publikację listy 50 najbardziej skorumpowanych funkcjonariuszy publicznych w Rosji. Media spekulowały, że może znaleźć się na niej sam Władimir Putin.

USA. Muzeum Oszustwa

Muzeum Oszustwa założone w Austin w Teksasie jest mobilną wystawą zawierającą pamiątki po największych skandalach finansowych. Powstało ono pod patronatem Stowarzyszenia Dyplomowanych Kontrolerów (Association of Certified Fraud Examiners) i miało zwrócić uwagę na główne problemy ekonomiczne kraju.

USA. Znany lobbysta radzi

Nazwany „człowiekiem, który kupił Waszyngton”, okryty złą sławą lobbysta, który oszukał rdzennych Amerykanów na miliony dolarów, Jack Abramoff, dziś w roli literata i wykładowcy radzi jak walczyć z korupcją na najwyższych szczeblach władzy.

Anonimowi - hakerzy w walce z korupcją

Kontrowersyjna grupa hakerów, działających pod nazwą Anonymous (Anonimowi), uruchomiła akcję, której celem jest demaskowanie korupcyjnych praktyk korporacji. Nowa inicjatywa grupy nosi nazwę "Anonymous Analytics". W internecie, pod adresem <http://anonanalytics.com>, działa strona przedsięwzięcia.

Boliwia. Szpiegowskie długopisy w walce z korupcją

Boliwijscy funkcjonariusze celni zostaną wyposażeni w specjalne długopisy z wbudowaną mikro kamerą oraz rejestratorem dźwięku. Pomysłowe długopisy mają stanowić nowe narzędzie służące walce z korupcją.

Bribespot - aplikacja na telefon

Nie tylko dobre restauracje, kina i atrakcje turystyczne można wyszukać za pomocą aplikacji w telefonach komórkowych. Podróżując po nieznanym obszarze można sprawdzić, gdzie, kiedy i z jaką propozycją korupcyjną spotkał się inny turysta. Uczestnicy zdarzeń korupcyjnych anonimowo dzielą się swoimi przeżyciami za pomocą aplikacji Bribespot.

Estonia. Strona internetowa podpowie, co jest korupcją

W czerwcu 2011 roku estońskie władze uruchomiły stronę z wytycznymi pozwalającymi rozstrzygnąć, co nie jest już zwykłym prezentem. Dostępna pod adresem <http://huvidekonflikt.just.ee/> strona (pol. konflikt interesów- przewodnik), zawiera wytyczne i wskazówki mające ułatwić ocenę, gdzie leży granica pomiędzy dozwolonym działaniem a korupcją.

Słowenia. Project Supervisor i transparentne wydatki państwa

Project Supervisor uruchomiono 23 sierpnia 2011 roku, dokładnie o godzinie 11.00. W około dwumilionowej Słowenii, pierwszego dnia funkcjonowania strony, odwiedziło ją ponad milion osób. Supervisor to internetowa aplikacja, która pozwala na uzyskanie wszelkich informacji na temat transakcji między prywatnymi a państwowymi podmiotami, w tym wszystkimi urzędami władzy wykonawczej, ustawodawczej i sędziowskiej, władzami lokalnymi, instytucjami samorządowymi, pozarządowymi, etc.

USA. USAspending.gov.

Ustawa z 2006 roku o Odpowiedzialności i Transparentności Wydatków Federalnych (The Federal Funding Accountability and Transparency Act - FFATA) nałożyła na Biuro ds. Zarządzania i Budżetu Białego Domu obowiązek stworzenia strony internetowej dostępnej dla społeczeństwa bez dodatkowych opłat, na której zebrane będą dostarczane przez agencje rządowe informacje o wszystkich przydzielonych kontraktach federalnych.

[1] Elnur Musayev, Senior Prosecutor Anti-corruption Department of Azerbaijan, "Topping-up dynamism of the boosting economy" [w:] <http://www.icac.org.hk/news/issue31eng/button1.htm> (spr. 11.04.2012)

[2] Rząd Stanów Zjednoczonych wydaje rocznie ponad trylion dolarów. Dotychczas DoJ odzyskał ponad 20 miliardów dolarów, z czego 3 miliardy otrzymali whistleblowerzy.

[3] Federalna Ustawa o nienależnych roszczeniach (False Claims Act - FCA). Istnieją też stanowe wersje ustawy o nienależnych roszczeniach. Whistleblower zwany w ustawie „relator” - pojęcie używane zamiennie z demaskatorem, sygnalistą, informatorem.